

Beszámoló az MTA Magyar Nyelvi Bizottságának 2003. évi munkájáról

1. A 2002-ben újjáalakult Magyar Nyelvi Bizottság 2003-ban két ülést tartott, valamint több tudományos és kulturális rendezvényen képviseltette magát. Az ülések előtt a bizottság tagjai megemlékeztek Kiss Lajos, illetve Szende Aladár korábbi bizottsági tagok elhunytáról.

A bizottság 2003. március 17-i ülésén megvitatta Balázs Géza Magyar nyelvstratégiai teendők a közeljövőben című problémafelvető vázlatát. A szerző Alapfogalmak, A nyelvpolitika, nyelvstratégia alapelvei, A nyelvpolitikai, nyelvstratégiai cselekvést szorgalmazó okok, Magyar nyelvstratégiai teendők (hangtan, élőbeszéd, szóhasználat, nyelvtan, szövegtan, nyelvváltozatok, helyesírás), Intézmények, Az MTA Magyar Nyelvi Bizottságának programjához alcímek szerint rendezte mondanivalóját. A hozzászólók különösen a szaknyelvek és a helyesírás ügyének fontosságát emelték ki, illetve kiegészítették az elméleti alapozás, a határon túli magyarok helyzetének, valamint az EU-csatlakozás nyelvi következményeinek a szempontjaival. Javaslatként elhangzott, hogy egy-egy bizottsági ülésen kerüljön terítékre egy-egy szakma szaknyelve, a következő ülésen pedig a helyesírás ügyének áttekintése következzen.

A Bizottság 2003. november 18-i ülésének témája: Helyesírásunk időszerű kérdései volt. Két tanulmány született erre az alkalomra: Laczkó Krisztina: Gondolatok a helyesírási szabályzat 12. kiadásáról és Dobsonyi Sándor: A magyar helyesírás jövőjéről. A bizottság a két tanulmány kapcsán felmérte azokat az új nyelvi alakulatokat, melyeknek az írása nincs szabályozva, és olyan határozatot hozott, hogy a következő üléseken ezeket a problémákat egyenként megtárgyalja, és javaslatot tesz a hiányzó szabályok megalkotására.

2. A 2003-ban a bizottság által kidolgozott, illetve kidolgoztatott tudományos helyzetképeket a magyar nyelvstratégia és azon belül a magyar helyesírás köréből a szerzők megjelentetik.

3. A bizottság kapcsolatai az MTA más bizottságaival, tudományos kutatóintézetekkel, külső főhatóságokkal, vállalatokkal. A Magyar Nyelvi Bizottság az MTA-nak egyetlen olyan bizottsága, amelynek tagjai nemcsak egy szakterület képviselőiből állnak, hanem minden osztálynak egy képviselője helyet kap benne. Ennek megfelelően a bizottság nemcsak olyan kérdésekkel foglalkozik, melyek kizárólag az I. Osztályt érintik.

A bizottság folyamatos kapcsolatban van az osztályokkal; a különböző tudományterületekkel való kapcsolattartás intenzitása azonban változó, a szükséglethez igazodik. A bizottságnak különösen szoros kapcsolata van (Fábián Pál, Hőnyi Ede és Földi Ervin révén) az FVM keretében működő Földrajzínév-bizottsággal.

4. A bizottság kapcsolatai más tudományos egyesületekkel. A bizottság tagjai nagy számban vettek részt 2003. április 5-én a Magyar Szakírók Szövetsége első nagygyűlésén a Magyar Tudományos Akadémián, amelynek témája A szaknyelvek helyzete 2003-ban: a legsürgősebb teendők. A bizottság tagjai közül előadást tartott: Bösze Péter, Fábián Pál, Bertók Loránd, Balázs Géza. – A bizottság tagjai közül többen részt vesznek az MTA Társadalomtudományi Központ Nemzeti Stratégiai Kutatási Programjában, amelynek 2003. március 11-én Szöveg/félre/értés – A szövegértés helyzete mint nyelvstratégiai kérdés címmel volt konferenciája. A konferencián a bizottság tagjai közül előadott: Balázs Géza, Antalné Szabó Ágnes, Adamikné Jászó Anna. – A bizottság szoros kapcsolatban van a Tudományos Ismeretterjesztő Társulattal. – Mint mindig, 2003-ban is részt vállalt a magyar nyelv hetének a megrendezésében (a rendező ez évben Somogy megye volt),

majd az eredmények értékelésében. A magyar nyelv hete ez évben is sikeres volt. – A bizottság tagjai közül többen részt vettek a Magyar Szemiotikai Társaságnak az Apáczai, a magyar jeltudomány úttörője című konferenciáján Egerben, 2003. november 21-én. Előadást tartott: Keszler Borbála, Zimányi Árpád és Balázs Géza.

5. A bizottság munkájához kapcsolódó egyéb eredmények. A bizottság tagjai nyelvészeti folyóiratok, periodikák szerkesztői (Magyar Nyelvőr: Keszler Borbála; Édes Anyanyelvünk: Grétsy László, Alkalmazott Nyelvtudomány: Gósy Mária, Beszédkutatás: Gósy Mária, Acta Linguistica Hungaricae: Siptár Péter), illetőleg szerkesztőbizottsági tagjai (Adamikné Jászó Anna, Balázs Géza, Fábrián Pál, Gósy Mária, Heltainé Nagy Erzsébet, Kemény Gábor, Szende Aladár, Tolcsvai Nagy Gábor), tagjai a Magyar Rádió Nyelvi Bizottságának (Balázs Géza, Bencédy József, Deme László, Fábrián Pál, Szathmári István), valamint szerkesztői, illetőleg szereplői több rádiós és televíziós anyanyelvi műsornak (Balázs Géza, Deme László, Fábrián Pál, Grétsy László stb.). – A bizottság tagjai közül Heltainé Nagy Erzsébet az MTA Nyelvtudományi Intézetének nyelv művelő közönségszolgálatában is részt vesz. – A Magyar Nyelvi Bizottság gazdája a Magyar Nyelvőr című folyóiratnak, amely a művelt közönség (különösen a pedagógustársadalom) nyelvi-nyelv művelő igényeinek kielégítésén túl törekszik a legszélesebb értelemben vett nyelvtudomány hazai és nemzetközi eredményeinek tudományos közlemények formájában való megjelentetésére is. A folyóirat olvasható az interneten is.

2003-ban a bizottság tagjai egyénileg több országban is képviselték a magyar nyelvkultúra ügyét. Így tagjaink közül többen részt vettek prágai, brünni, gráci, adai stb. nyelv művelő eseményeken, ahol köszöntőt, illetve előadást tartottak. 2003. április 4-én ünnepelték Adán (Szerbia és Montenegró) a Szarvas Gábor Nyelv művelő Egyesület tíz éves évfordulóját. Bizottságunk nevében Balázs Géza és Szűts László mondott köszöntőt, illetve tartott előadást az ünnepségen.

Balázs Géza